

Onderzoekend leren in de BA aan de Faculteit Geesteswetenschappen, Universiteit Leiden

Wie komt studeren aan onze Faculteit Geesteswetenschappen komt terecht in een onderzoekrijke omgeving. Er vindt onderzoek plaats naar talen en culturen van over vrijwel de hele wereld en in allerlei perioden. Geschiedenis, filosofie, religie, literatuur en kunst, taalkunde en de ‘Creative and Performing Arts’ hebben er hun plaats. Het onderzoek vindt plaats binnen diverse theoretische kaders en aan de hand van een heel scala aan onderzoeksmethoden en – technieken, waaronder steeds prominenter ook de ‘Digital Humanities’. De Faculteit vormt een gemeenschap van onderzoekend ingestelde wetenschappers en studenten. Vaak zonder het te beseffen worden de studenten al in de BA-fase meegenomen in het onderzoek. Soms is dat in een meer passieve rol, wanneer docenten ze vertellen over hun eigen onderzoek of dat van hun onderzoekveld of discipline in het algemeen, of wanneer studenten gastcolleges en lezingen bijwonen. Vaak zijn studenten ook actief met onderzoekactiviteiten bezig. Van het leren opzoeken en verzamelen van informatie tot het wegeen daarvan; van het kritisch lezen van een wetenschappelijk artikel tot het afwegen van verschillende standpunten; van het formuleren van een onderzoeksvraag tot het opschrijven van eigen bevindingen en het presenteren daarvan: het zijn allemaal onderzoekvaardigheden. De ‘leerlijn onderzoekvaardigheden’ culmineert voor elke BA-student in het weliswaar ondersteund maar toch zoveel mogelijk zelfstandig ontwerpen en uitvoeren van een eigen onderzoek. Het eindproduct daarvan is de BA scriptie.

Veel studenten hebben daarnaast de ervaring dat zij een bijdrage kunnen leveren aan lopend onderzoek, aangezien hun docenten immers actieve onderzoekers zijn. Elke BA-student is dus *de facto* automatisch ook lid van een onderzoek-gemeenschap. De notie dat wij een gemeenschap van onderzoekende docenten en studenten zijn wordt in elk geval binnen de academische staf breed gedragen. De vraag is of wij dit voldoende uitdragen en of de studenten dit aspect van hun studie voldoende beseffen en beleven. Daarom zetten wij in dit stuk de relevante aspecten van ‘onderzoekend leren’ op een rijtje.

Wat is onderzoekend leren?

In dit stuk verdedigen wij een ruime en diverse opvatting over ‘onderzoekend leren’, die in de kern steunt op de *verwevenheid van onderwijs en onderzoek*. Wij zien onderzoekend leren als een onderdeel van een onderwijsvisie waarin diversiteit en inclusiviteit belangrijk zijn. Bij ‘onderzoekend leren’ staat de student uiteraard centraal, maar het onderzoek is de gedeelde focus van docenten en student. De docent neemt zijn of haar onderzoek mee in het onderwijs en ontleent aan dat onderwijs vaak ook inspiratie voor het onderzoek. De student wordt een junior partner in het onderzoek ten behoeve van zijn of haar eigen ontwikkeling.

Een eerste element is het ‘leren onderzoeken’, waarbij instructie over en praktijk van onderzoek doen een iteratief proces vormen, in een feedback loop. Bij deze vorm is de kennis die geproduceerd wordt vaak wel nieuw voor de student, maar niet nieuw in absolute zin.

Maar ‘onderzoekend leren’ kan ook slaan op een didactisch model waarbij probleemgestuurd onderwijs centraal staat. Dit onderwijs op basis van casuïstiek (inquiry-based learning)

veronderstelt een inductief leerproces. Lokaal en op kleinere schaal wordt dit al toegepast en het is een aantrekkelijke vorm in ons totale palet aan onderwijsaanbod, maar niet één die over de hele faculteit hoeft te worden uitgerold (wat vermoedelijk ook financieel onhaalbaar zou zijn). Dat geldt des te meer omdat verscheidenheid in onderwijsvormen de studentenpopulatie als geheel beter bedient: er zijn tenslotte ook studenten die beter gedijen bij expliciete instructie en deductief leren.

‘Onderzoekend leren’ is ten derde ook een houding die de Faculteit nastreeft in haar studenten. Alles wat deel uitmaakt van het onderwijsaanbod kan de nieuwsgierigheid en het kritische vermogen van de studenten prikkelen, zodat die doorvragen en verder kijken.

‘Onderzoekend leren’ is ten slotte ook aan de orde op al die talloze momenten waarop de studenten gebruik maken van de diverse mogelijkheden om actief deel te nemen in de onderzoekrijke omgeving die onze Faculteit wil zijn, binnen en buiten de strikte eisen van het curriculum. In deze context is de kennis die geproduceerd wordt vaak niet alleen nieuw voor de student, maar werkelijk nieuw: er wordt origineel onderzoek gedaan.

Een Faculteit van beginnende en gevorderde onderzoekers is gebaat bij een klimaat van nieuwsgierigheid, samenwerking en engagement. Een dergelijk klimaat van verwevenheid van onderwijs en onderzoek faciliteren zonder overmatige regulering is een belangrijke opdracht voor de Faculteit.

Waarom vinden wij dit belangrijk?

De Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden leidt natuurlijk ook de geesteswetenschappers van de toekomst op. Maar dat zal altijd maar om een deel van de studentenpopulatie gaan. Onderzoekend leren helpt meer in het algemeen bij de ontwikkeling van waardevolle methoden en instrumenten voor een vervolgstudie of een niet-academische carrière.

Nog belangrijker is dat wie een Leids BA-diploma heeft, zich niet alleen de kennis, maar ook alle (academische) vaardigheden en attitudes heeft eigen gemaakt waarmee je een kritisch en onderzoekend lid van de maatschappij kunt zijn. Het BA-diploma is niet alleen een getuigschrift van vakkennis, maar ook van ‘transferable skills’. Wij streven ernaar dat onze alumni zowel academische professionals als betrokken burgers zijn.

Onderzoekvaardigheden en algemene academische vaardigheden vertonen veel overlap. Onderzoek vindt in toenemende mate in samenwerkingsverband plaats en vergt dus samenwerkingsvaardigheden. Je bent in staat om informatie te vinden en te beoordelen op waarheidsgehalte en relevantie. Je kunt argumentaties beoordelen op geldigheid. Je hebt besef van historische en culturele processen en van de rol van taal en discours daarin. En je kunt dat alles als achtergrond gebruiken bij evenwichtige oordeelsvorming. Je hebt inzicht in de processen, inclusief de groepsprocessen, waarmee wetenschappelijke kennis tot stand komt en hebt besef van de plaats en waarde van wetenschap in een kennissamenleving.

Elke werkgever heeft behoefte aan werknemers met deze vaardigheden, en belangrijker nog: elke open samenleving heeft dringend burgers nodig met deze vermogens. Daarom vinden wij onderzoekend leren belangrijk.

Een onderzoekrijke omgeving

De rijkdom en diversiteit van het Leidse geesteswetenschappelijk onderzoek is georganiseerd in de onderzoeksinstituten. Bij die instituten zijn de onderzoekers en docenten aangesteld. Meestal en bij voorkeur zullen dit dezelfde personen zijn in verschillende rollen. Omdat de BA-opleidingen niet direct of principieel aan instituten gekoppeld zijn, is een belangrijk aandachtspunt dat de studenten niet rechtstreeks deel uitmaken van de onderzoeksinstituten. Dat is op zichzelf geen probleem, maar het betekent dat het een taak van de Faculteit, de opleidingen en de docenten zelf is om duidelijk te maken dat de organisatorische tweedeling tussen onderwijs en onderzoek in de Faculteit een louter praktische kwestie is, die de fundamentele verbondenheid van de twee niet ontkent. Wie doceert doet dat tegelijkertijd in zijn of haar rol als onderzoeker.

Bewustwording en communicatie

Deze notitie bouwt voort op de discussies in de werkgroep en op gesprekken met docenten. Daarbij werd duidelijk dat er zeer veel mogelijkheden tot ‘onderzoekend leren’ en ‘leren onderzoeken’ al in onze Faculteit aanwezig zijn, zozeer zelfs dat in aanleg het ‘onderzoekend leren’ toekomstbestendig lijkt. Maar in de ervaring van de docenten beseffen studenten niet steeds dat wat zij aan het doen zijn ‘telt’ als onderzoek: zelfs het doen van het onderzoek voor en het schrijven van de scriptie werd niet als ‘onderzoek’, maar als een ‘lesonderdeel’ ervaren. Een belangrijk aspect aan onderzoekend leren is nu juist dat de studenten zich bewust zijn van de aard van wat ze aan het doen zijn. Het is de taak van docenten, opleidingen en faculteit om hier helderheid over te verschaffen.

Anderzijds waren ook de docenten zelf verrast door de mate van verbreidheid en de diversiteit van de praktijken van ‘onderzoekend leren’ in de Faculteit. De mogelijkheden tot wederzijdse inspiratie en uitbouw bleken onderbenut. Ook in dat opzicht ligt er een taak voor de Faculteit en voor de docenten zelf om betere kanalen voor uitwisseling te creëren. De maatregelen die wenselijk zijn om ‘onderzoekend leren’ te optimaliseren hebben niet zozeer te maken met het invoeren ervan (want de praktijk is alom aanwezig en goed lokaal ingebed), maar met uitwisseling en communicatie tussen opleidingen, tussen docenten, en met studenten.

De rol van de docent: onderzoekers voor de ‘klas’

Een Faculteit die ‘onderzoekend leren’ in het vaandel voert heeft docenten die tevens onderzoekers zijn. Zij modelleren de attitudes van een goede onderzoeker voor hun studenten en leven zo vóór wat het betekent om je als academicus/a tot kenniscreatie en –overdracht te verhouden. De verwevenheid van onderwijs en onderzoek houdt in dat er altijd onderzoektijd zit in de voorbereidingstijd van de docent. Die onderwijst over en op basis van het onderzoek in het eigen onderzoekveld, inclusief dat van de docent zelf, helpt de studenten om eigen onderzoekvaardigheden te ontwikkelen (overdracht), en begeleidt ze bij het voeren van

kritische discussies over bestaand onderzoek en in het proces van zelf onderzoeken, waarbij de student uiteindelijk de uitvoerder wordt van het onderzoek.¹ Heel belangrijk is daarbij het ‘hidden curriculum’: de attitudes van de onderzoeker-docent die impliciet worden overgedragen in het onderwijs, waarbij idealiter het gedrag van een integere en betrokken wetenschapper wordt gemodelleerd.

Vormen van onderzoekend leren en ‘best practices’

De spontaan ingezonden voorbeelden van onderzoekend leren en de ervaringen die in de werkgroep gedeeld werden laten zien dat er onderzoekend leren een wijd verbreide praktijk is in de Faculteit, met een rijke diversiteit. Als niet-uitputtende opsomming kunnen de volgende vormen en voorbeelden mogelijk ter inspiratie dienen. Niet alles is op alle plaatsen in de FGW geschikt: onze suggestie is om de implementatie hiervan in eerste instantie aan het lokale initiatief van opleidingen, docenten en studenten over te laten. Een aantal hier genoemde activiteiten bieden mogelijkheden om studenten en docenten samen resultaten te laten presenteren of publiceren. Dit is zeer gewenst! Het is van belang dat de studenten genereus academische credit krijgen voor hun bijdrage aan deze activiteiten. Ook dat is een kwestie van het vóórleven van waarden van academische integriteit.

- De leerlijn ‘onderzoekvaardigheden’; voorbeelden van onderzoekopdrachten
- Gebruik van onderzoeksmateriaal van de docent in het onderwijs
- Onderzoekseminars
- Privatissima
- Scriptie in onderzoekslijn docent: co-presentatie; co-publicatie
- Interdisciplinair onderzoekproject
- Onderzoekstage: stage-overleg
- Onderzoekstage bij buitenlandverblijf
- Assistentenschap Lopend Onderzoek (ALO schap)
- Research Traineeship FGW
- Strippenkaart
- Toonkast van publicaties docenten
- Studenten betrekken bij lezingenseries en seminars
- Vrijwillige deelname aan onderzoekprojecten
- Co-creatie en nieuwe vormen van publiceren
- Humanities Lab
- Op onderzoek gerichte studentenactiviteiten (bijv Homer’s Angels)

De leerlijn ‘onderzoekvaardigheden’; voorbeelden van onderzoekopdrachten

Een aantal opleidingen heeft een uitgedeelde leerlijn ‘onderzoekvaardigheden’, die op de website toegankelijk is voor studenten. Hierin wordt de opbouw van deze leerlijn getoond (van het samenvatten van een artikel tot en met het schrijven van de BA-scriptie). Bovendien weten de docenten van de verschillende studie-onderdelen op basis van deze ‘leerlijn’ waar en

¹ Gebaseerd op de indeling van Jenkins & Healy.

hoe de door hen te doceren onderzoekvaardigheid past in het totale curriculum van de student. Als voorbeeld dient hier de syllabus Academische Vaardigheden van de BA opleiding GLTC:

<https://www.student.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/geesteswetenschappen/studen-ten-site/ba-griekse-en-latijnse-taal-en-cultuur/syllabus-academische-vaardigheden-ba-gltc.pdf>

Enkele voorbeelden van onderzoekopdrachten: bij het BA2 college ‘Boek- en tekstcultuur’ (Opleiding Nederlands) werken studenten met primaire bronnen: ze moeten een tekstgedeelte uit een oude druk leren lezen en de tekst ‘afschrijven’ (d.w.z. vaststellen wat er staat).

Dit geldt ook voor het college Philology 6 bij de opleiding Engelse taal en cultuur. Ook daar wordt gewerkt met manuscripten, waarvan een editie moet worden gemaakt. De studenten lezen het handschrift en stellen de tekst vast. Ze vertalen die en schrijven gezamenlijk de inleiding, onder gebruikmaking van wetenschappelijke bronnen (zie <https://kristamurchison.com/teaching-projects/>).

Ook bij de BA Oude culturen van de Mediterrane Wereld (vanaf september 2018 ‘Oude Nabije Oosten Studies’) wordt zodra dat mogelijk is gewerkt met originele bronnen (de collecties van het Rijksmuseum van Oudheden, het Leids Papyrologisch Instituut en het NINO (kleitabletten) (BA3).

In een ander BA2 college bij Engelse taal en cultuur leren de studenten met een digitaal programma werken en voeren dan een onderzoeksopdracht uit die nooit eerder is uitgevoerd.

In een BA1 college bij dezelfde opleiding voeren de studenten (na training en voorbeelden) zelfstandig een tekstanalyse uit.

Gebruik van onderzoekmateriaal van de docent in het onderwijs

Hierbij valt te denken aan gebruik van databases en publicaties van de docent zelf. Dit is een wijd verbreide praktijk.

Onderzoekseminars

In de BA3 worden bij Griekse en Latijnse talen en culturen wisselende onderwerpen aangeboden in onderzoekseminars, waarbij de studenten deelonderzoeken uitvoeren en presenteren. Onderzoekvaardigheden staan centraal in het commentaar.

Privatissima

Deze onderwijsvorm is extracurriculair. Hij is geschikt wanneer een docent met een onderwerp bezig is en zijn of haar ideeën graag in een grotere groep bespreekt en verder ontwikkelt. De studenten leveren een actieve bijdrage aan het onderzoek. Een voorbeeld is het langlopende ‘Protagoras-privatissimum’, waarin onderzoek wordt gedaan naar de beste manier om de fragmenten van deze antieke denker digitaal te ontsluiten en toe te lichten.

Scriptie in onderzoeklijn docent

Een voorbeeld van een collega van Latijns-Amerika Studies spreekt van twee studenten die een BA scriptie schreven over een onderzoeksproject van de docent. Een van de studenten gaat samen met de docent het resultaat presenteren op een internationaal congres. De dataverzameling van de andere scriptie diende als basis voor een artikel door de docent (geschikt om te denken aan co-publicatie).

Interdisciplinair onderzoekproject

Aan de Universiteit Göttingen worden onderzoekprojecten gesubsidieerd (€5000,- voor een project met ca 20 BA-studenten, begeleid door projectleider en mentor). De resultaten worden zichtbaar gemaakt in een tentoonstelling. De docenten kregen hulp bij de didactische ontwikkeling en invulling. De studenten krijgen hier ects voor, maar het is wel een extra-curriculaire activiteit.

Onderzoekstage: stage-overleg

Bij de BA Taalwetenschap doen verschillende studenten verschillende stages. Zij komen bij elkaar onder begeleiding van een docent voor een wekelijks stage-overleg, waarbij allerlei onderzoekswesties aan de orde komen (aangedragen door de studenten). De studenten leren daarbij niet alleen van de docent, maar ook van elkaar en elkaars ervaringen.

Bij de opleiding Nederlands kunnen BA3-studenten binnen de richting Historische Nederlandse letterkunde voor een 'onderzoekstage' kiezen. Een plan wordt aan de examencommissie ter goedkeuring voorgelegd. Een van de docenten begeleidt de student bij het onderzoek naar een goed afgebakende onderzoeksvraag.

Bij Latijns-Amerika Studies kunnen studenten een onderzoekstage doen bij hun eigen docenten/onderzoekers. Dit leidt tot co-publicatie en –presentatie.

Onderzoekstage bij buitenlandverblijf

Bij de minor 'Culture and Society in Morocco' brengen studenten tijd door in Rabat. Een substantieel deel daarvan wordt besteed aan het doen van begeleid onderzoek, nadat de studenten daarvoor de nodige instrumenten aangereikt hebben gekregen.

Assistentschap Lopend Onderzoek (ALO-schap)

Een student assisteert een docent bij een lopend project. Een plan wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de examencommissie, waarbij ook het aantal ects wordt vastgesteld. Deze ects mogen geen vaste programma-onderdelen vervangen, maar worden apart vermeld op het diploma-supplement.

Research Traineeship FGW

Sinds december 2016 biedt de Faculteit Geesteswetenschappen een Research Traineeship aan. In feite is dit een meer geformaliseerde en gestileerde vorm van de vele vormen van onderzoekstage en onderzoeksassistentschappen die al in omloop zijn in de Faculteit. Bij deze vorm moeten studenten zich in tweetallen aan een interdisciplinair onderzoeksproject

verbinden, begeleid door twee onderzoekers uit de wetenschappelijke staf uit verschillende vakgebieden. Daarnaast volgen de studenten een parallel ontwikkeltraject waarin ze vier trainingen vanuit het universitair loopbaancentrum ontvangen.

Strippenkaart

De Opleiding Nederlandse taal en cultuur heeft een ‘strippekaart’ geïntroduceerd: de gedachte is dat studenten tijdens hun studie deel moeten nemen aan bepaalde culturele activiteiten, maar ze kunnen bijvoorbeeld ook een promotie en een oratie bijwonen of de opening van het Academisch Jaar. Dat zijn gebeurtenissen die kunnen bijdragen aan het creëren van het besef deel te zijn van een academische gemeenschap.

Toonkast van publicaties docenten

In verschillende gebouwen van de FGW staan toonkasten met daarin recente publicaties van docenten. Dit maakt zichtbaar dat de docenten ook onderzoekers zijn.

Studenten betrekken bij lezingenseries en seminars

Bij Latijns-Amerika Studies zijn de BA studenten betrokken bij de organisatie van de lezingenserie met sprekers van binnen en buiten Leiden en ook bij de organisatie van de Brazil Week. Bij Griekse en Latijnse talen en culturen is het Forum Antiquum: BA studenten zijn nadrukkelijk uitgenodigd om bij deze lezingen, eveneens met sprekers van binnen en buiten Leiden aanwezig te zijn. Het Forum Antiquum staat op het rooster, zodat er nooit overlap is met andere onderwijsactiviteiten.

Vrijwillige deelname aan onderzoekprojecten

Het staat geïnteresseerde studenten op tal van plekken vrij om zich aan te sluiten bij lopende projecten. Wel is het verstandig als de opleiding waarin de betrokken onderzoeker/docent werkt dit zichtbaar maakt op de website.

Co-creatie en nieuwe vormen van publiceren

Bij de BA Afrikaanse talen en culturen wordt aandacht besteed aan nieuwe vormen van publiceren en onderzoek d.m.v. artistieke co-creatie in de BA1 cursussen.

Humanities Lab

Binnen het Humanities Lab vinden tal van onderzoeksactiviteiten plaats, steeds met actieve betrokkenheid van de deelnemende studenten. Co-creatie en nieuwe vormen hebben hier ook plaats, bijvoorbeeld in het fraaie project over ‘Animals in the Humanities’, waarin studenten een op onderzoek gebaseerde poster/flyer ontwierpen over het Artis van over 50 jaar.

Op onderzoek gerichte studentenactiviteiten

Er zijn op tal van plaatsen studentenclubjes die onderzoek als centraal thema hebben. Een voorbeeld is ‘Homer’s Angels’, de manuscriptenclub van GLTC. Van BA1 t/m MA studenten werken daar aan de digitale ontsluiting van de oudste Homerusmanuscripten in een

internationaal project dat helemaal gebouwd is op undergraduate research. Stafleden komen meedoen. De studenten bouwen tegelijk onderzoekexpertise op en kennis van XML (en hebben zo dus een digitale portfolio).

En nu de toekomst

Veel van het hierbovenstaande is thans vigerende praktijk. Die is al zo sterk en divers dat die een uitstekende basis biedt voor een breed gedragen wetenschapsvisie waarin ‘onderzoekend leren’ centraal staat. De aanbevelingen hieronder hebben dan ook voornamelijk betrekking op het zichtbaar maken van die praktijk, en mogelijkheden tot kruisbestuiving en inspiratie. De diversiteit en lokale maatvoering van het ‘onderzoekend leren’ werden door de werkgroep hogelijk gewaardeerd en passend bevonden voor een geesteswetenschappelijke faculteit. De werkgroep ontraadt in dit stadium pogingen tot uniformering en strakke regulering.

Aanbevelingen

Aan de Faculteit

- Besteed aandacht aan de communicatie: er vinden al bijzonder veel activiteiten op het terrein van onderzoekend leren plaats en er is veel kennis over binnen de Faculteit, maar die kennis en expertise worden nauwelijks gedeeld. Het gaat dus om communicatie tussen docenten en tussen Faculteit en studenten.
- Inventariseer aansprekende voorbeelden van onderzoekend leren en maak die zichtbaar, zodat de onderzoekers in het onderwijs elkaar kunnen inspireren.
- Zorg dat zoveel mogelijk iedereen met een onderwijsopdracht ook onderzoeker is; motiveer afwijkingen hiervan.
- Stel onderwijsgebonden onderzoekstijd ter beschikking. Wees helder in de communicatie naar docenten over het belang van de verwevenheid van onderwijs en onderzoek.
- Onderzoekend leren kent verschillende invullingen, al naar gelang het onderzoekveld of de discipline en de vigerende onderzoekstradities. Onderzoek zelf is immers in veel opzichten discipline-afhankelijk. .Respecteer deze diversiteit. Maatwerk is essentieel, net als in het onderzoek zelf.
- De minimum invulling van onderzoekend leren en leren onderzoeken vindt plaats binnen de leerlijn ‘onderzoekvaardigheden’ in elke opleiding. Bied daarnaast ruimte voor andere vormen van onderzoeksamenwerking tussen studenten en docenten. Zie de lijst van voorbeelden hierboven.

Aan de opleidingen

- Maak de leerlijn ‘onderzoekvaardigheden’ expliciet en publiceer deze op de website van de opleiding.
- Besteed expliciet aandacht aan de aanwezigheid van onderzoकेlementen in de opleiding, zodat studenten beseffen dat ze bij bepaalde onderdelen werkelijk met onderzoek bezig zijn.

- Bekijk de lijst met ‘best practices’ en voorbeelden en kijk in hoeverre deze ook op de eigen opleiding al van toepassing zijn of zouden kunnen worden. Maak ergens zichtbaar of en in hoeverre dit het geval is.
- Overleg met de examencommissie over de implementatie van mogelijke Assistentenschappen Lopend Onderzoek. Hiervoor krijgen de studenten (extra) ects in de Vrije Ruimte, waarvan aantekening wordt bijgehouden op het diplomasupplement.

Aan de docenten

- Besef dat de verwevenheid van onderwijs en onderzoek bij jullie begint.
- Besteed expliciet aandacht aan de aanwezigheid van onderzoekselementen in het onderwijs, zodat studenten beseffen dat ze bij bepaalde onderdelen werkelijk met onderzoek bezig zijn.
- Betrek studenten bij het eigen onderzoek, bijv. in de vorm van onderzoekseminars, ‘Assistentenschappen Lopend Onderzoek’, onderzoekprivatissima etc. Zorg ervoor dat studenten credit krijgen voor hun bijdrage. Overweeg co-publicatie met studenten.
- Breng het eigen onderzoek in binnen het onderwijs en benoem dit als zodanig.

Aan de studenten

- Neem een onderzoekende houding aan. Kijk naar je docenten en zoek iemand die je in dit opzicht een aansprekend rolmodel vindt.
- Besef dat je deel uitmaakt van een gemeenschap van onderzoekers. Neem deel aan de mogelijkheden die je opleiding biedt, ook als die geen verplicht onderdeel van het curriculum zijn.
- Het onderdeel ‘onderzoekvaardigheden’ in je opleiding culmineert in de BA scriptie: dat is wetenschappelijk onderzoek.
- Leren onderzoeken en onderzoekend leren zijn beide belangrijk: werkcolleges met onderzoekopdrachten zijn een voorbeeld van een studie-onderdeel waarin beide samenkomen.
- Organiseer onderzoekactiviteiten met andere studenten: het zal niet moeilijk zijn docenten te vinden die hierbij willen helpen.

Totstandkoming rapport

Dit rapport is geschreven in opdracht van de Faculteit Geesteswetenschappen in reactie op de onderwijsvisie 2017 van de Universiteit Leiden. Uit de daar geïdentificeerde speerpunten koos de Faculteit GW als focus voor het MA onderwijs ‘arbeidsmarktvoorbereiding’, en voor het BA onderwijs ‘onderzoekend leren’. De Faculteit verzocht Ineke Sluiter om als ‘boegbeeld’ op te treden en vroeg Sanne Arens de totstandkoming van dit rapport te begeleiden. Er werd een verzoek aan de docenten gericht om ervaringen met onderzoekend leren te delen, waar genereus op werd gereageerd. Wij danken Wim van Anrooij, Monika Baar, Esther op de Beek, Maurits

Berger, Evelyn Bosma, Sara Brandellero, Mirjam de Bruijn, Léon Buskens, Yra van Dijk, Jan Frans van Dijkhuijzen, Philomena Dol, Paz Gonzalez, Gea Hakker, Ben Haring, Bram Ieven, Maarten Kossmann, Evert van Leeuwen, Anikó Lipták, Krista Murchison, Michael Newton, Martina Noteboom, Thijs Porck, Hendri Schut, Marina Terkourafi, Ingrid Tieken, Lara Weiss. Daarnaast werd een open bijeenkomst georganiseerd, waarin leden van de Faculteit (staf en studenten) input konden leveren. De deelnemers aan deze bijeenkomst waren Wim van Anrooij, Monika Báár, Maurits Berger, Evelyn Bosma, Sara Brandellero, Mirjam de Bruijn, Jan Frans van Dijkhuizen, Philomeen Dol, Mees Gelein, Menno de Groot, Ben Haring, Ferdinand Harmsen, Seger Kersbergen, Maarten Kossmann, Sybille Lammes, Martina Noteboom, MCarmen Parafito Couto, Hendri Schut, Ashgar Seyed-Gohrab en Claire Weeda. Ten slotte is bovenstaand concept geschreven door Ineke Sluiter en Sanne Arens. Het advies aan het FB is om dit concept ter becommentariëring voor te leggen aan de facultaire gemeenschap.

Leiden, augustus 2018.

Literatuur

Jenkins, A., Healey, M., & Zetter (2009), 'Developing undergraduate research and inquiry', <https://www.heacademy.ac.uk/knowledge-hub/developing-undergraduate-research-and-inquiry>, York: The Higher Education Academy.

Rijst, R.M. van der (2013), 'The transformative nature of research-based education: A thematic overview of the literature', in: Bastiaens, E., van Tilburg, J., & van Merriënboer, J. (eds.), *Research-based learning: Case studies from Maastricht University*, 3-21, Cham: Springer.

Voor tips over didactiek en definities etc. zie

<http://www.wetenschapsknooppunten.lisa.utwente.nl/onderzoekend-en-ontwerpend-leren/>